

РЕЦЕНЗІЇ. ХРОНІКИ. ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

ДО 75-РІЧЧЯ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ МИРОНА ОНУФРІЙОВИЧА ЛОЗИНСЬКОГО

22 серпня 2008 року виповнилося сімдесят п'ять років видатному вченому в галузі органічної хімії, директору інституту органічної хімії Національної академії наук України, академіку НАН України Мирону Онуфрійовичу Лозинському.

М.О. Лозинський зробив великий внесок у хімію гетероциклічних сполук та дослідження природи взаємозв'язку між будовою молекул, їх фізико-хімічними властивостями та характером біологічної активності. Ним створені та впроваджені в практику препарати для медицини, ветеринарії, сільського господарства, хімічні добавки до полімерних матеріалів, інгібітори накіпоутворення, антимікробні добавки до мастильно-охолоджувальних рідин.

Мирон Онуфрійович народився у м. Куликів Львівської обл. в селянській родині. В 1956 році він закінчив хіміко-технологічний факультет Львівського політехнічного інституту. У 1956-1958 роках працював молодшим науковим співробітником Рубіжанської філії Науково-дослідного інституту органічних напівпродуктів і барвників Мінхімпрому СРСР. З 1958 року і до цього часу працює в інституті органічної хімії НАН України, де пройшов шлях від аспіранта до академіка НАН України, директора інституту органічної хімії НАН України.

Широко відомі дослідження ювіляра в області хімії гетероциклічних сполук, які мають велике як теоретичне так і практичне значення, зокрема з синтезу та реакційної здатності похідних арилгідразоноілхлоридів та арилімідолхлоридів алифатичних дикарбонових кислот, які є важливими синтонами для одержання різноманітних типів гетероциклів. Ним відкрито перегрупування о-нітратів арилімідолшавлевої кислоти в нітроаніліди шавлевої кислоти, знайдені нові реакції рециклізації гідразонів 2-ацилметил-1Н-бензімідазолів у нові гетерозаміщені похідні бензімідазолу і піразолу.

М.О. Лозинським із співробітниками виконано великий обсяг досліджень із вивчення реакційної здатності органічних сполук з активною метиленовою групою в реакції Яппа-Клінгемана та хімічних властивостей нових типів гетероциклічних систем – 5-арил-1,3-дитіан-1,1,3,3-тетраоксиду і 1,3-дитіантан-1,1,3,3-тетраоксиду. Також вперше синтезовано СН-кислоти – похідні флуорвмісних β -дикетонів, що містять атом оксигену у фторованому фрагменті. З використанням цих синтонів отримано гетероциклічні сполуки з флуорвмісними замісниками.

У співдружності з працівниками інституту фізики Академії наук Білорусії (проф. В.С. Хоменко) і фізико-хімічним інститутом ім. О.В. Богатського НАН України (Одеса) (проф. С.Б. Мішкова) синтезовані стійкі комплексні сполуки хелатного типу з рідкісноземельними елементами, досліджено їх люмінесцентні властивості та запропоновано їх використання як зсуваючих реагентів у ПМР-спектроскопії.

М.О. Лозинським встановлена залежність «будова – біологічна активність» для амінокислот, 2-меркаптоалкілзаміщених бензімідазолів, четвертинних амонієвих солей.

Під керівництвом М.О. Лозинського створено субстанції оригінальних лікарських препаратів – актопротектора «Бемітил», антигіпоксанту «Томерзол», антимікробного препарату «Ломаден». У співдружності з інститутом біохімії ім. О.В. Пашадіна НАН України та інститутом фармакології і токсикології АМН України впроваджено в медичну практику новий протипухлинний препарат

«Мебіфон» для лікування захворювань молочної залози. Спільно зі співробітниками Українського науково-дослідного інституту педіатрії, акушерства і гінекології АМН України в медичну практику впроваджено оригінальний утеростимулятор «Адемол».

Мирон Онуфрійович – співавтор понад 500 наукових праць, у тому числі 7 монографій та підручників, біля 300 авторських свідоцтв і патентів, 44 з яких впроваджені в народне господарство. Ряд його учнів здобули наукові ступені кандидата та доктора наук.

Він проводить велику науково-організаційну роботу як директор інституту органічної хімії НАН України, головний редактор «Журналу органічної та фармацевтичної хімії», заступник головного редактора «Українського хімічного журналу», член редколегії «Журналу органічної хімії», «Фармацевтичного журналу» та «Вісника фармації».

М.О. Лозинський був головою організаційних комітетів Українських республіканських конференцій з органічної хімії та міжнародних конференцій, присвячених пам'яті академіків НАН України О.В. Кірсанова, Л.М. Марковського, Ф.С. Бабишева, Українсько-Польсько-Молдавського симпозиуму з супрамолекулярної хімії, 11 Міжнародного семінару зі сполук включення, які проводив інститут органічної хімії НАН України. Він є заслуженим винахідником УРСР, членом науково-експертної ради Фармакологічного Центру МОЗ України, лауреатом премії ім. А.І. Кіпріанова НАН України.

Тісні зв'язки підтримує кафедра хімії Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка з інститутом органічної хімії НАН України, очолюваним ювіляром. Мирон Онуфрійович неодноразово приїздив в наш вуз, був співголовою оргкомітету XVI Української конференції з органічної хімії та III Всеукраїнської конференції «Домбровські хімічні читання – 2007», які проводились на базі нашого вузу.

В особистості Мирона Онуфрійовича вдало поєднуються надзвичайно велика компетентність із порядністю та інтелігентністю, що є причиною високого авторитету в наукових та науково-педагогічних колах як в Україні, так і за кордоном.

Редакційна колегія щиро вітає Мирона Онуфрійовича з його славним ювілеєм, бажає міцного здоров'я, наснаги, довгих та щасливих років життя, нових творчих здобутків на благо української хімічної науки.